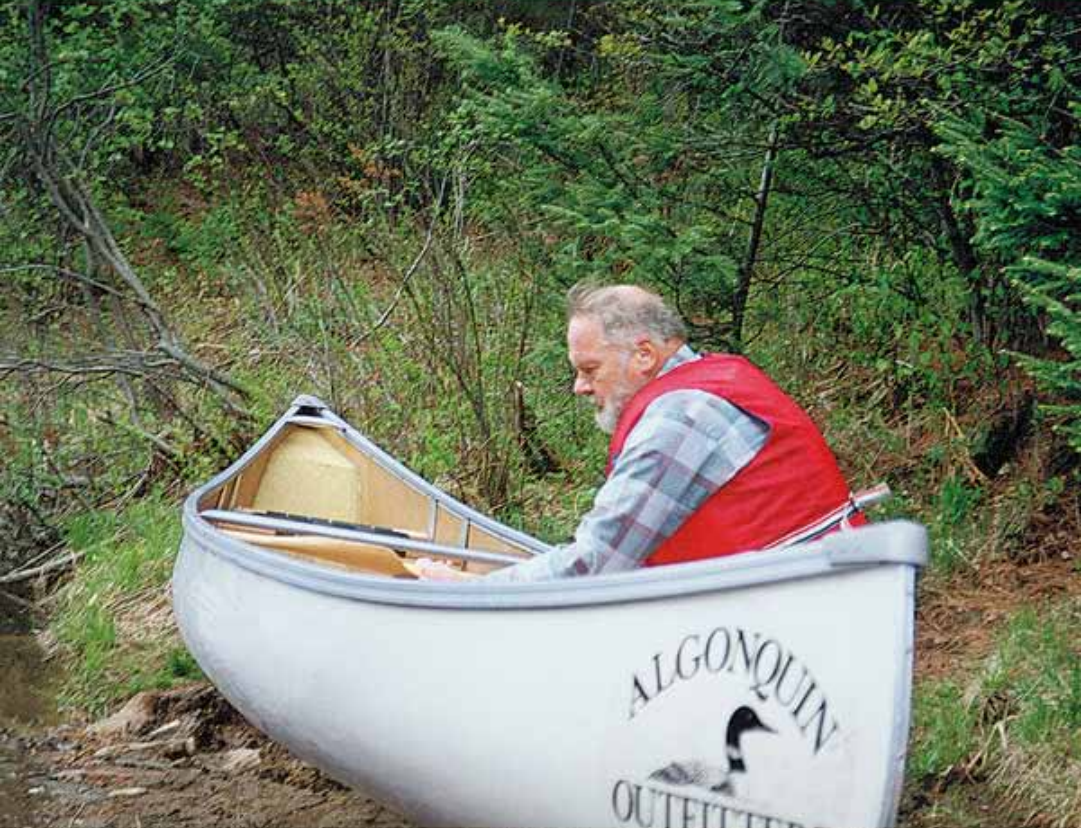

Pokalbiai su
Antanu Saulaičiu SJ

Slenkstis

Parengė „Mažosios studijos“ bendradarbių
JŪRATĖ KUODYTĖ

Alma littera

Ižanga

KARTĄ SUSIMĄSČIAU, kodėl žmonės ryžtasi tokiam keistam užsiėmimui kaip namų remontas. Ar dėl tų kelių mėnesių džiaugsmo akims, kurį teiks kitokia sienų spalva ir grindys – nušlifotos, nulakuotos ar padengtos nauju laminatu, atrodančios kaip naujos? Juk visas tas grožis taip greitai pradingsta po mažų vaikų freskomis (ypač populiarūs delnų atvaizdai arba kamuolio estampai) arba aukštakulnių paliktomis mažomis skylutėmis praūžus šventiniam vakarėliui. Nenorėdama aitrinti žaizdų tiems, kurie turi geriausią žmogaus draugą – šunį, tyčia neprimenu uždarytų durų baimės pasekmių, kai šuo bando išsiveržti iš kambario, bet tai jam nepavyksta... Kodėl remontą pradėjau aš? Viena vertus, todėl, kad ateina diena, kai nebegali daugiau matyti viso to, kas bado akis: nešvara, netvarka ir visi kiti „ne“. O kita priežastis – norisi pakeisti tai, kas yra aplink tave. Dėl to, kad atsibodo, o gal todėl, kad kiti aplinkui sena keičia į nauja. Bet gali būti, kad dar ir dėl to, jog tai bet kuriuo atveju paprasčiau, negu pasiryžti tvarkyti užleistus savo dvasios kambarius. O rezultatas glosto akį, kurį laiką taip pat ir širdį.

Taigi pradėjau remontą ir aš, beje, tuo pačiu metu, kaip ir šią pokalbių knygą. Sienos buvo nudažytos labai greitai ir jau akis priprato prie naujų spalvų, ir jau freskomis tos sienos pasidabino, ir geriausio žmogaus draugo meilės pasekmės tapo ryškios, o knygai liko sugalvoti tik pavadinimą. Jį netyčia „padovanojo“ meistras, nustebinęs

savo klausimu: „Slenksčius nuimam?“ Kodėl jam kilo mintis išardyti durų slenksčius? Ogi, sako, taip visi dabar daro, nes jie tiesiog nereikalingi, neturi prasmės. Kažkas širdies gilumoje pakuždėjo, kad su tokia antislenkstine modernybe sutikti nereikia. Taigi nesutikau ir palikau slenksčius savo namuose. Visur. O tik paskui susimąščiau kodėl. Galbūt prisiminiau posakį, kad negalima sveikintis per slenkstį, nes tai turbūt reiškia ramiai užėti, pasilabinti, paklausti, kaip gyveni, ir tik tada išdėstyti reikalą? Taip, tai atima brangaus laiko, juk šiandien viską sutvarkome labai greitai: neperžengdami slenksčio pasveikiname draugą gimtadienio proga, taupydami laiką dovaną įteikiame autobusų stotelėje pakeliui iš darbo į namus. O slenkstis priverčia sustoti ir pažiūrėti, kur žingsi toliau. Ir ne visada toks stabtelėjimas reiškia praradimą. Galbūt net atvirkščiai.

Taigi slenkstis tapo knygos pavadinimu. Todėl, kad ši pokalbių knyga būtent apie slenkstį: tą, kurio nenorima peržengti dėl patogaus gyvenimo, ir tą, kurį, nebijodamas blogų pasekmių, ryžtasi peržengti žmogus, tikėdamasis laimingesnio, turtingesnio gyvenimo; apie slenkstį, kurį atsinešame iš ankstesnio gyvenimo šeimoje į naujuosius savo namus, bet čia jis netinka. Ar atsisakyti slenksčio, ar namų? Apie amžiaus slenksčius: vaikystę, paauglystę, brandą ir senatvę. Apie apsidraudimo slenkstį, kuris apsaugo, bet kartu ir įkalina baimėje pasakyti tiesą arba tiesiog savo nuomonę. Ar likti šiapus slenksčio, ar žengti žingsnį į priekį? Tai klausimas, kuris keliamas kiekviename šios knygos skyrelyje. Yra slenksčių, kuriuos reikia peržengti, bet be kitų pagalbos to padaryti neįmanoma, yra situacijų, kai lūkesčiai apie tai, kas yra anapus slenksčio, būna daug gražesni negu tikrovė, į kurią pakliūnama jį peržengus. Ką tada daryti? Ar įmanoma sugrįžti atgal? Aišku tik, kad sprendimą – žengti ar likti toje pačioje pusėje – turi padaryti pats žmogus.

Pokalbių temos ne atsitiktinės. Jos nuolatos vienaip ar kitaip iškildavo 20 metų dirbant katalikiškoje žiniasklaidoje ir Nacionalinėje

M. K. Čiurlionio menų mokykloje, būnant įvykių stebėtoja ir dalyve. Kaip tampama kunigu ar menininku – ar tai pašaukimas, Dievo dovana, ar tėvų primygtinė valia, o gal tiesiog patogios aplinkybės? Kas užkelia į dangų vadinamąsias „žvaigždes“ – žymius artistus, dvasininkus, sportininkus ir kitus puikius savo srities specialistus, ir kodėl jos žiba, bet nespindi? Kodėl mokytoja iš Lietuvos, ieškodama geresnio gyvenimo, išteka už pinigų, o ne už mylimo vyro? Kodėl sekmadienio rytmetį į bažnyčią ateinanti katalikė vakarais parduoda save, kad išmaitintų vaikus, ir kodėl anas krikščionis, su žmona ir trimis vaikais atėjęs į šv. Mišias, tą moterį perka? Ar gali būti laiminga antra santuoka? Ir kada peržengiame slenkstį, kai pareigos tampa ne privilegija, o našta? Šie ir kiti klausimai nėra vien mano sugalvoti. Juos pokalbiuose kėlė sutikti pažįstami ir nepažįstami žmonės, krikščionys, lankantys bažnyčią ir ją kritikuojantys. Todėl tikiu, kad atsakymai į juos gali būti svarbūs ir tiems, kurie atsivers šią knygą. Tiesa, kai kurie jų gali suskambėti neįprastai Lietuvos kataliko ausiai, bet priminsiu, jog juos pateikia įvairiuose pasaulio kraštuose 50 metų Dievui ir žmonėms tarnavęs vienuolis jėzuitas.

Įžangos pabaigoje noriu pasidžiaugti padėkos žodžio tradicija ir prisiminti tuos, kurie „kalti“ dėl šios pokalbių knygos ir jos temų atsiradimo. Pirmiausia dėkoju tiems, kurie gyvena kitapus Atlanto: tėvui Antanui, kuris savo 25 valandų darbo dienos grafike Lemonto Pal. Jurgio Matulaičio misijoje rado laiko pokalbiams ir patikėjo man juos perteikti skaitytojui, Kastyčio ir Kristos Šoliūnų šeimai dėkoju už prieglobstį ir trimečio Vėjo čiausškėjimą lietuviškai, leidžiantį tikėti, kad senelių tėvynė išliko ne tik žemėlapyje, bet ir tų jaunų žmonių širdyse; ačiū Antano ir Zitos Kušeliauskų šeimynai, kad nuvežė į „Dainavos“ stovyklavietę, kurioje sutikti išėivijos lietuviai – studentai, dėstytojai ir garbūs lietuviškų organizacijų nariai, – susirinkę į akademinę studijų savaitę, atskleidė, kaip jiems svarbu ir žinoma viskas, kas šiandien vyksta Lietuvoje, ir suteikė viltį,

kad vandenyno slenkstį įmanoma peržengti, jei vis dar giedame „vardan tos Lietuvos vienybė težydi“, o Lino ir Audronės Norušių šeimai dėkoju už tai, kad jie, tęsdami savo tėvų tradicijas, toliau remia stokojančius Lietuvoje ir savo parapijoje, tylomis primindami evangelinę tiesą, jog „tikėjimas be darbų negyvas“. Marytei Saulaitei-Stankus ačiū už anglų kalbos žodį *recycling* – „perdirbti“, ir už tai, kaip krikščionybė iš žodžio virsta kūnu gyvenimo kasdienybėje. Mielam pusbroliui Aurelijui dėkoju už paduotą ranką, įveikiant aukštus gyvenimo slenksčius, o už supratimą, kad visi žmonės yra Dievo mylimi, ir už tai, kad šiandien esu Katalikų bažnyčioje, dėkoju savo mamai ir kunigui Medardui Čeponiui.

Jūratė Kuodytė,
sudarytoja

Kas aš esu?

„Kol vienas sako: „Aš – Pauliaus“, kitas: „Aš – Apolo“, – argi nesate vien žmogiški? Kas gi yra Apolas? Kas gi yra Paulius? <...>
Mes juk esame Dievo bendradarbiai, o jūs – Dievo dirva,
Dievo statyba.“ (1 Kor 3, 4–9)

*Tėve Antanai, jei Jūsų kas nors paklaustų
nepažįstamoje aplinkoje, gal lėktuve arba dar kur
nors kitur, kas Jūs esate? Ką atsakytumėte?*

ATSAKYČIAU TAIP, kaip atsakau paskambinusiame telefonu: „Čia esu aš.“ Žmogus turi mėginti atspėti, kas tas aš. Noriu pasakyti, kad nesu tikrai kunigas, jėzuitas, bet pirmiausia žmogus Dievo akivaizdoje. Manau, kad visi kiti „aš“ yra šito pasekmė.

*Tuomet antras atsakymas į klausimą, kas esate,
turėtų būti – esu krikščionis?*

Taip, krikščionis, arba geriau būtų sakyti – pakrikštytas. O jėzuitas, kunigas ir lietuvis jau yra šio pirmojo žingsnio pasekmė.

*O jeigu tokį klausimą būtumėte išgirdę prieš 50
metų? Ar irgi panašiai būtumėte atsakę?*

Nemanau. Atsakymai gali keistis priklausomai nuo gyvenimo patirties. O man padėjo šitaip apsispręsti įvykiai Jungtinėse Amerikos Valstijose, klostęsi apie 1960 metus. Tuomet daugelis stojo į jėzuitus, bet daug ir nubyrėdavo: vieni po dviejų savaitių, kiti po metų, po dviejų ar dešimties. Amerikiečių visuomenėje ir ypač JAV lietuvių bendruomenėje vyravo nuomonė, kad jei jau išvažiavai į kunigų seminariją, tai reiškia, kad iki gyvenimo pabaigos, kad ir kas nutiktų, turi būti kunigu. Išėjimas buvo laikomas išdavyste – tautos, Bažnyčios ir bendruomenės, kurioje kunigas dirbo. Kaip galima paaiškinti tokį mąstymą? Nežinojau tuomet, negaliu pasakyti ir dabar. Juk žmogus paliko vienuoliją ar kunigų seminariją arba negali tarnauti Bažnyčioje kaip kunigas ne dėl to, kad nekenčia Bažnyčios ar išsižada krikščionybės ir Dievo. Jis ilgainiui suprato, kad tai ne jo ar ne jos kelias. Daug svarsčiau apie tai ir prieš jį, prieš išvadą, kad pirmas pašaukimas yra Dievo ir Dievui, ir toji sandora sudaroma per Krikštą. O visa kita – pasekmė. Ir todėl jeigu kunigai palieka kunigystę po dviejų metų, o gal net būdami šešiasdešimt dviejų, kaip dažnai būna Jungtinėse Valstijose, tai nereiškia, jog jie žuvo ir dabar eis tiesiai į pragarą. Tai tik parodo, kad žmogus pajuto ir suprato, jog vidinis pašaukimas ir jo ryšys su Dievu turi būti išreikštas kitaip. Ir tikrai nemanau, kad dėl to jis nužmogėjo ar tapo visai netikęs katalikas.

Kiek svarbus žmogui tapatumo klausimas, priskyrimas savęs tautai, profesijai, religijai? Ar esu tėvas, mama, galbūt studentas ar ministras? Kiek svarbu yra suprasti, kas esu šiuo konkrečiu gyvenimo etapu?

Manau, labai svarbu. Ir būtina suvokti, kas esu šią akimirką. Labai dažnai žmonės susitapatina su savo profesija ir už darbovietės sienų. Pamenu atvejį, kai vaikai triukšmavo troleibuse ir viena pagyvenusi moteris juos smarkiai ėmė drausminti. Kažkas

prasitarė, kad toji moteris veikiausiai yra mokytoja. Ir ji atsigręžusi patvirtino: „Taip, mokytoja.“ Daug kartų esu tą patyręs. Ta moteris turbūt yra mokytoja ne tik mokykloje, bet ir namuose, draugų būryje, bažnyčioje. Taip gali būti ir su kunigu, su gydytoju ir su visų kitų profesijų žmonėmis. Dar kiti tapatinasi su savo mokslinės veiklos pasiekimais ir kartais supyksta, jei kvieti juos kaip Onutę ar Petrą, bet nepagalvoji pridėti prie vardo žodelio „daktaras“ ar „docentė“. Nieko čia bloga, tik kartais pasvarstau, kad be šitų *dr.* gyvenime yra ir kitų svarbių dalykų. Be to, juk atsitinka taip, kad tiems daktarams tenka plauti indus ar pardavinėti ledus, kai staiga praranda darbą. O jei taip smarkiai susilieji su savo pasiekimais, tokie „prasti“ darbai gali atrodyti kaip pažeminimas, su kuriuo gali būti labai sunku susitaikyti. Tuomet, o ir visuomet gera prisiminti, kad nepaisydamas aplinkybių aš visada lieku savimi, tuo *aš*, kurio neįmanoma suniekinti ir sunaikinti.

Tas „aš“ turi daug veidų ir formų. Kartais atsitinka, kad tampi savos tapatybės įkaitu. Pavyzdžiui, esu mama. Bet pamirštu, kad esu ir moteris, ir žmona, ir puikiai gebanti atlikti savo darbą specialistė. Kaip atskirti, kas svarbiausia šiandien, o kas svarbiausia visada?

O, taip yra nuo Adomo laikų. Visi žmonės turi kokių nors įsipareigojimų, uždavinių, atsakomybių, domesių. Mes esame kaip tas augalėlis, kuris leidžia šaknis į visas puses, kad išgyventų, arba kaip tas voras, mezgantis tinklą. Dažnai atsitinka, kai šeimoje vyras ir žmona patenka į tokių ribotų susitapatinimų spąstus. Ypač ryškiai tai matyti gimus vaikui. Žmona tuomet labiau linkusi būti pirmiausia mama, ir tą galima suprasti, o vyrui su tokiu pasikeitimu reikia apsibrasti.

O kaip dėl kunigo tapatybės?

Galybė pavyzdžių iš mūsų tautosakos. Kartais žmonės nustemba pamatę savo kunigą margais marškiniais, be sutanos, net pasiruošę prarasti dėl to savo tikėjimą. O juk po ta sutana yra dar ir žmogus, ne tik dvasininkas. Bendraujant svarbu būti žmogumi ir elgtis žmoniškai su kitu. Juk net ir kokioje nors įstaigoje ar ligoninėje yra lengviau išgirsti ir susitarti, kai kalbiesi ne tik dalykiškai, kaip ir dera su specialistu, bet dar ir mandagiai, žmogiškai. Man pavyzdys yra Meksikoje gimęs, Amerikoje užaugęs vyskupas Gustavas. Jis buvo vyskupas augziliaras, labai mėgstamas savo kunigų ir pasauliečių. Tačiau kai jį pakėlė į arkivyskupus Teksase, savo pažįstamiems kunigams, likusiems čia, jis stebėdamasis pasakojo, kad po tokio paaukštinimo ėmė megzti visai kitoniškas ryšys su žmonėmis, negu tuomet, kai jis buvo tik vyskupo pagalbininkas. Aukštesnės pareigos pakeitė požiūrį į jį, nes jis tapo jų administratoriumi, ir ryšys pasidarė ne toks draugiškas. Kaip pavaldinių ir viršininko. Žmonės stengiasi kaip nors įtikti ar kaip kitaip parodyti išskirtinį dėmesį, ir dėl to ryšys praranda nuoširdumą. Tai galima matyti ir Lietuvoje: kardinolo ir vyskupų santykis su kunigais, politikų su žurnalistais ir paprastais žmonėmis... Bet jie visi yra ir žmonės, ne tik politikai, vadovai, administratoriai, žmonės, su kuriais irgi galima kalbėti apie jų šeimą, apie filmus ar kitus žmogiškus dalykus, įprastus visiems. Žinoma, jeigu jie noriai leidžiasi į tokius pokalbius ne savo darbo metu. Manau, kad jei žmonės nebijotų jų užkalbinti ir apie tokius paprastus dalykus, tai jiems irgi padėtų nors kartą pasijusti ne tik pareigūnais, bet ir žmonėmis, tokiais pačiais kaip visi kiti. Ir vertinamais ne tik dėl jų padėties visuomenėje ir užimamų pareigų.

Kaip šauksi, taip atsilieps? Manote, kad mes patys susikuriame bendravimo stereotipus, ir ypač bendravimo su tais, kurie turi valdžią, galią, nuo kurių esame vienaip ar kitaip priklausomi?

Taip. Tik vaikai dar nėra to išmokę. Pamenu susitikimą su kardinolu arkivyskupu, ne Lietuvoje, kitoje šalyje. Tame subuvime niekas nediršo sėstis šalia jo. Tada kardinolas susikvietė vaikus, šie nepaisė jo aukštos padėties, rankomis ėmė iš lėkščių valgius, išdykavo ir kalbėjosi su juo. Visi buvo laimingi, nes renginys iš oficialaus pavirto į nuoširdų bendruomenės ir ganytojo susitikimą.

Aš esu lietuvis, o gal amerikietis, lenkas, meksikietis. Kaip manote ir regite, ar žmogui yra svarbu priklausyti savo tautai, savo kraštui, tapatintis su protėvių žeme, kultūra? Ar tai tebėra svarbu šių dienų pasaulyje?

Kai esi svetur, tuomet tai dažnai tampa svarbu. Juk būdami tėvynėje nesusimąstome, kad štai už trijų kilometrų yra piliakalnis, o ten palaidoti 1863 metų sukilimo kovotojai arba kad čia koks nors brangus augalas, būdingas tik tavo tėvynei. Kai esi užsienyje, tą pradedi vertinti. Kai išėivijoje laidojamas lietuvis, ne tik Jungtinėse Valstijose, bet ir kitose šalyse, nuo neatmenamų laikų buvo įprasta ant karsto būtinai užberti žemės iš Lietuvos. Todėl visada, kai tik lietuviai važiuoja aplankyti tėvynės, parsiveža žiupsnelį Lietuvos žemės. O jei žemės neturi, niekas ilgai nesilankė Lietuvoje ir trečia karta užaugusi Amerikoje, tuomet būtinai užberia gintarėlių. Išardo karolius, tuos paprasčiausius, natūralius, nenušlifotus, ir pasidaliję paberia ant karsto. Kai buvau Lietuvoje laidotuvėse, žmonės metė po grumstą į kapo duobę, ir tuomet

pamaniau – čia visa žemė Lietuvos, ne tik tas mažas metamas grumstelis. Žmonės nepajunta, kad jie paveldi viską, kas sudėta į Lietuvos kultūrą, kai tiesiogiai joje būna, ją vartoja. Bet ten, svetur, labai gerai suprantama jos vertė.

Dar yra viena dalis žmonių, kurie buvo Lietuvos gyventojai, bet ne lietuviai. Pavyzdžiui, Brazilijoje yra daugybė emigrantų rusų, išvykusių iš Lietuvos. Jau trečia karta turi rusiškus vardus, pavardes. Kur jie glausis, su kuo draugaus, prie ko jungsis, atvykę į visai kitą kultūrą? Žinoma, prie tų, kurie turi lietuviškas šaknis, kalba lietuviškai. Juk reikės mokyklos, vaikų būrelių ir t. t. Taigi, prie lietuvių. Ir kai jų paklausi, kas jie tokie, atsako, kad lietuviai. Jie įsiliejo į lietuvių bendruomenę, pritapo prie jos ir laiko save lietuviais, lietuvių kultūros žmonėmis. Ir tai nenuostabu. Mokslininkai žino daugybę panašių pavyzdžių. Amerikiečiai įpratę klausti, kokios tu tautybės. Sako, mama vokiečių kilmės, tėvas – anglų. Gal jis šiandien nieko bendra su tėvų žeme neturi, bet paveldėjo atsineštą per Atlantą kultūrą, dar turi papročių, tradicijų likučių, prisimena ir vertina tai. Ir lietuviai stengiasi ieškoti ir suranda vieni kitus, nors jau nebekalba lietuviškai, bet turi įskiepytą žinymą apie savo šaknis. Kiekvienam amerikiečiui svarbios jų šaknys. Tiesa, yra ir tokių, kurie nusiteikę priešiški kitoms, ne amerikiečių kultūroms, sakosi esą tikrieji amerikiečiai. Nors visi žinome, kad tikras amerikietis būtų veikiausiai indėnas. Ir dar kiek daug jų skirtingų genčių...

Minčių apie tai, kas yra tikras amerikietis, kokią vietą užima daugybės įvairių JAV gyvenančių tautų kultūra, perversmas įvyko 1976 metais, sulaukus 200 metų Jungtinių Valstijų nepriklausomybės sukakties. Pradėtas studijuoti kitų kultūrų įnašas ir paveldas. Bažnyčiai irgi tai rūpėjo. Mūsų arkivyskupas kardinolas pastebėjo, kad pagrindiniai Katalikų bažnyčios lankytojai yra lenkai ir meksikiečiai, t. y. žmonės iš Lotynų Amerikos. Jie yra religingesni negu

visos kitos tautos. Kiekvieną spalį pateikiami panašūs skaičiai, patvirtinantys šią tiesą. Katalikiškoje spaudoje išskiriamos italų šeimos, nes joms būdingi platūs šeiminiai, giminystės ryšiai. Pametę kalbą, bet liko giminiavimasis ir valgio paveldas. Taip pat yra ir su meksikiečiais. Lietuviai linkę padėti vieni kitiems. Nesukliudo nei Atlantas, nei Ramusis vandenynas.

Yra įdomi istorija apie Australiją, kai ji šventė 200 metų jubiliejų nuo tos datos, kai šį kraštą atrado kapitonas Džeimsas Kukas. Australai ilgai nepriėmė į šią šalį ne anglosaksų kilmės emigrantų, nors jau antrajame laive vienas iš įgulos narių buvo latvis. Beje, jie vertino lietuvius, nes lietuviai pakeitė Australijos imigracijos politiką, mat įrodė esantys darbštūs ir šeimos žmonės. Neišgalvojau, o perskaičiau apie tai australų veikale „Australija po 200 metų“. Čia, Jungtinėse Valstijose, mes tuo visai neabejojame, nes Amerikoje yra daugybė pavyzdžių, įrodančių lietuvių darbštumą ir šeimos ryšių puoselėjimą.

*O kas dar aš esu be to, kad priklausau tautai,
profesijai ir t. t. Kas aš dar galiu būti?*

Prie to pašaukimo Dievui, prie to esminio aš, dar yra tam tikros savybės, elgsena, kurių pats negali pastebėti ir suprasti. Kartais tai lengviau kitame pamatyti. Pavyzdžiui, mūsų senelė, mamos mama, turėjo nepaprastą teisingumo nuojautą, kaip kokį asmenį. Ji galėjo visada tvirtai pasakyti, remdamasi krikščioniškais dėsniais, kada žmogus yra skriaudžiamas, o kada pats kalta. Turėjo neklaidingą įžvalgą, kas yra teisinga ir kokie turi būti žmonių tarpusavio ryšiai. Kiekvienas esame sutikę ir nuolatos matome žmonių, kurie yra labai mandagūs. Nesvarbu, ar jis gydytojas, profesorius, policininkas, turtingas ar vargdienis, bet visada išlieka mandagus. Nors tyliai prisipažįsta, kad kartais kyla pagunda duoti

į snukį, bet lieka mandagus. Kartą vienoje stovykloje siautė gripas, keli vaikai sirgo ir juos naktį reikėjo pabudinti, kad sugirdytum vaistus. Pamenu, pažadinau tokį berniuką, jis miegodamas išgėrė vaistus, pasakė „ačiū“ ir miegojo toliau. Tai buvo vienas iš septynių pasaulio stebuklų. Net per miegus jis parodė dėkingumą, o juk šiandien tam, kad vaikas pasakytų „ačiū“, reikia ne tik mamos, bet ir močiutės pagalbos. Arba kitas pavyzdys iš tolesnės praeities. Jei kuris buvo dosnus, tai ir Sibire atiduodavo bulvę tam, kuris yra labiau, o gal ir mažiau alkanas negu jis pats. Tai yra dalykai, kurių negali protu suvokti. Kartais reikia veidrodžio – kito žmogaus, iš kurio sužinai, kas esi ir kas gali būti. Pasakysiu ir kitokį pavyzdį iš vieno Lietuvos miestelio. Ateina berniukas į pirmą klasę, ir pasirodo, kad jis nepaklusnus, sunkiau mokosi. Mokytoja neapsikentusi jam sako, kad tavo tėvas lankė šią mokyklą, ir nieko iš jo neišėjo, tavo brolis lankė ir nieko nepešė, tai iš tavęs nieko nebus. Ji jau nuo pat pradžių nuspalvino to vaiko neigiamą įvaizdį apie save. O kur kas daugiau galima laimėti, kai pabrėžiamos teigiamos, gerosios žmogaus, ypač vaiko, savybės. Jis tuomet uoliau mokysis ir gražiau elgsis. Jis matys kryptį, kur link jam eiti. Ir tikiu, kad jį lydės sėkmė. Viename verslo žurnale skaičiau apie sėkmę versle ir ką daryti, jeigu tau nesiseka. Patarimas – keliauk į savo praeitį ir žiūrėk, kurioje vietoje tau kas nors sekėsi. Pavyzdžiui, esi suaugęs žmogus ir nesu-sitvarkai su pinigais. Prisimink, ką darei būdamas vaikas, kai norėjai dviračio. Taupei. Ir nusipirkai. Taigi, gali tą daryti ir dabar. Arba kaip mokėjai puikiai bendrauti su žmonėmis – taip daryk ir toliau, semk iš praeities tai, ką darei gerai. Nepakeisdamas savęs iš esmės, keisk savo elgesį, ir ilgainiui viduje imsi keistis į gera. Reikia įprasti stengtis gyventi kitaip negu anksčiau. Ir tai jau yra vienas iš kelių į krikščionišką tikėjimą.

Tačiau tokie dalykai kaip atjauta, nuoširdumas, pagalba artimui turi plaukti iš širdies, natūraliai, be jokių proto ir valios pastangų. Argi juos galima įskiepyti per prievartą?

Nė vienas negimsta krikščioniu. Kas Dievo įdėta, tas, bet yra ir kitas paveldas, kilęs iš šeimos, dalykai, ateinantys iš aplinkos, visa tai, ką pats žmogus vienu ar kitu būdu naudoja savo gyvenime. Ir vėl primenu savanorišką tarnystę. Kaip svarbu vaikų ateičiai matyti tėvus, kurie ką nors atlieka ne todėl, kad gauna už tai pinigų, bet iš geros širdies arba dėl visų bendro gėrio. Savanorystės patirtis šeimoje kada nors ateityje irgi gali padėti žmogui atsakyti į klausimą, *kas aš esu*. Pažįstu vieną šeimą, kurioje auga penki vaikai. Per Kalėdas tėvai kiekvieną jų paragina parinkti ir atiduoti savo žaislą, bet ne tą, su kuriuo nežaidžia, kuris jau senas ir apsitrynęs arba sugedęs, o tą, kuris jiems patiems brangus. Vaikai pratinami būti dosnūs ne iš to, kas jiems lieka, bet iš to, kas yra jų vertinama šiandien. Labai graži Vilniuje yra Vilnelės valymo idėja. Itin svarbu, kad suaugę pasiimtų kartu ir vaikus, kad tie pamatytų, jog ir nemokamai tvarkyti savo aplinką yra smagu ir naudinga. Taip jie įgis įprotį ką nors daryti ne tik dėl savęs, bet ir dėl visų kitų.

Argi protinga šių dienų pragmatiškame pasaulyje ugdyti savanorystę, dalytis tuo, ko ir taip nuolatos trūksta?

Ne tik protinga, bet ir ekonomiškai naudinga. Ne tik karjeros, verslo vystymo prasme, bet ir kaip žmogui. Jei nebūtų savanorių, man atrodo, pasaulis sustotų. Juk savanoriai lanko ligonius, žaidžia su vaikais, prižiūri senelius ir t. t. Gyvenimas nėra duotas vien tikrai tam, kad visur turėtum naudą sau. Tai yra ir da-

lijimasis tuo, ką turiu brangaus. Pavyzdžiui, savo laiku. Tą laiką galima panaudoti ne tik pinigams uždirbti. Juk pasėdėjęs šalia seno ligoto žmogaus ir išklausęs jo pasakojimo gali suprasti, kad laikas praleistas ne tuščiai, kad suteikei kitam džiaugsmo, paguodos. Kai klausiu prieš Sutvirtinimo sakramentą keturiolikmečių, ką reiškia būti krikščioniu, dažnai sulaukiu atsakymo, kad tai reiškia padėti kitam, daryti gerus darbus. Daugelis jų tvirtina, kad tuos mažus gerus darbelius daro todėl, kad tada geriau jaučiasi. Ne todėl, kad privaloma ar liepta, bet kad padėjęs močiutei arba nepažįstamam žmogui tiesiog geriau jaučiasi. Tai išlieka ilgam. Ir to galima mokytį savo vaikus ir kitus jaunus žmones, pasiūlant jiems vienokius ar kitokius darbus atlikti.

Mes niekada nesuvokiame iki galo, kas esame. Tai gyvenimo slėpinys. Mes stengiamės gyventi pagal Dievo paveikslą, apsilikę Kristumi, Kristaus mokymu, bet visa tai yra slėpiningas dalykas. Paprastas pavyzdys – vyras ir žmona arba tėvai ir vaikai juk iki galo vienas kito taip ir nesupranta. Atrodo, jau viską žino, bet visada yra dar kažkas, ko plika akimi nematyti. Santuokoje yra toks palaiminimas: tegul jiedu mokosi iš Šventojo Rašto ir kitų krikščionių pavyzdžio, kurdami savo šeimą. O aš priduriu: ir iš savo tautos pavyzdžio. Kai kurie seka savo šventaisiais. Kartą viena močiutė, kuri turi kelis anūkus, atėjo ir klausė, ar nėra šventųjų, kurios buvo motinos, žmonos ir močiutės. Radau jai knygą apie moterį, ištekėjusią, turėjusią šeimą. Dabar tokių šventųjų jau yra daugiau. Puikiai žinome, kad šv. Kristupas yra keliautojų globėjas, šv. Lukas – gydytojų, o šv. Kazimieras – jaunimo. Mes ne šiaip sau gauname jų vardus, galime iš jų gyvenimo pasimokyti.